

Mf. morgen 5/1. 1992

Quisling-boken

102368

Forfatters minne blir svertet

Av Henri Werring, Oslo

Man skal faktisk lese en hel del før øynene triller ut. Men iallfall leser man stundom til øyet blir stort og vått – noe slikt hendte meg forleden da jeg gjennompløyde Hans Fredrik Dahls oppskrytde Quisling-bok. Jeg skal bare rent innledningsvis referere at Dahl i boken fremholder at «NS sto slett ikke uten støtte fra kulturlivet i kampen mot det åndelige forfall. En del av tidenes kjente forfattere tilkjennega klar sympati for den nye bevegelsen (= NS)». Og så kommer oppramsingene: Knut Hamsun, først og fremst, men også Johan Bojer, Gabriel Scott, Ingeborg Møller og Marie Hamsun – og av lyrikerne Alf Larsen!

Si meg: Hvor har forsker Dahl grunnlaget for sine merkelige påstander fra? Alf Larsen som nazist! Jeg har for endel år siden skrevet en bok om lyrikeren og essayisten Alf Larsen, og gjennomleste i den anledning hele hans artikkelproduksjon fra både før og under Janus-tiden – uten å finne noe som helst grunnlag for den politiske litteraturtolkning som Hans Fredrik Dahl gjør seg til talsmann for.

Det er en skamløshet mot Alf Larsens minne å ville plassere ham i en slik sammenheng. Det er bare én ting å si om dem som forsøker seg på det: De er historiske desinformanter! Selv om hans holdning var helt klar under krigen, ble han stundom grundig misforstått, og det må han selv naturligvis bære en stor del av ansvaret for. Jeg får nøye meg med først og fremst å henvise til hva han skrev i Janus i 1940 og 1941 før tidsskriftet måtte gå inn. Her sto ting å lese som forvirret og støtte mennesker som sto ham ganske nær, og som i årevis hadde støttet ham. Bror von der Lippe har fortalt meg hvordan han en gang kom til å drøfte et av disse utfallene med forfatteren. von der Lippe sa til ham at dette går galt, dette blir misforstått. Men han ville da ikke begripe det, for her holdt han oppgjør med hele den tid som lå forut for okkupasjonen, og så begivenhetene som en kon-

sekvens av den tidsånd som hadde rådet, og som han hadde angrepet så sterkt gjennom en rekke polemiske kommentarer og artikler. Han anvendte uttrykk som at nå opprant en ny tid for Norge og nordmenn, og nå lå de som de hadde redet osv. Dette ble straks utlagt som at han skulle være gått over til nazismen, og mange skrev bitre brev til ham, mange spurte hva han mente...

Det var også andre grunner til raseriet og irritasjonene. Han mistrode jøssingene, fordi han mente de fratok folk retten til å tenke fritt og selvstendig om det som skjedde, og fordi han mente de forsøkte å ensrette folk. Han ble på det sterkeste kritisert fordi han løftet på hatten for folk som Adolf Hoel og Christen Gundelach, han syntes det var latterlig. Samtidig var han flere ganger i selskap hos gamle advokat Eivind Eckbo og traff der en høytstående tysk embedsmann fra Reichskommissar Terbovens administrasjon, som angivelig ikke var nazist, men dog en embedsmann for det stortyske rike, og Alf Larsen ga seg i vel med utlegninger overfor denne mann om hvor forferdelig alt tysk var og om tyskernes latterlige dum-

heter i Norge. Tyskeren tok det til å begynne med rolig. Men til slutt hevet han en hånd, fikk stoppet utskjellingene og advarte Alf Larsen mot å opptre så tyskfiendtlig. Han antydte at Larsens liv ville være i fare om han fortsatte å uttrykke seg så uforsiktig, og traff andre som ikke var så tolerante som han. Selvfølgelig beklaget han at gode mennesker ble satt i fengsel og sendt i fangenskap. Han kunne selv ha havnet i samme situasjon.